

TREBALLAR ELS conflictes AMB LA diversitat

Luci Morera Domínguez

RESUM:

Aquesta guia pretén ser una eina d'ajuda pràctica per treballar temes relacionats amb la Resolució de Conflictes des d'una òptica socioemocional per alumnes d'atenció a la diversitat amb necessitats educatives especials.

Les passades Jornades es va presentar el primer bloc de la guia:

Autoconeixement i gestió:

- Les diferències
- Reconèixer i expressar emocions i sentiments

Enguany s'acaben de presentar els dos blocs restants que són objecte de les jornades:

Entesa amb l'altre

- La comunicació
- El conflicte
- Punts de vista

"L'Espai" parlar fins entendre's (Mediació)

- Tranquil·litzar-se
- Parlar i escoltar
- Diferents maneres de resoldre problemes
- La tria

L'objectiu d'aquest bloc és preparar i facilitar eines als alumnes per conduir els conflictes d'una manera positiva tot evitant la violència, a partir d'activitats adaptades amb el llenguatge d'icones SPC.

Els alumnes a qui va dirigit són persones amb necessitats educatives especials, sobretot amb dificultats de comunicació, en l'etapa de Cicle Superior i Secundària Obligatòria.

Cada vegada tenim més clar que des de l'escola no hem de transmetre tan sols coneixements, sinó acompanyar l'alumne cap a una formació integral com a persona. Els centres educatius, com a mostra de la societat, són font natural de conflictes, si els sabem aprofitar en la seva part positiva, en la seva gestió, es converteixen en oportunitat d'aprendre: *a ser* i *a conviure*. Des de l'òptica de la Resolució de Conflictes s'intenta preparar les persones per conduir els conflictes d'una manera constructiva, evitant la necessitat de recórrer a la violència, la submissió o la intervenció de l'autoritat.

Partim de l'evidència d'una població plural i diversa. La Diversitat és un fet natural en qualsevol grup humà i la tenim present. Des de l'escola (comprehensiva i integradora) cal atendre i donar resposta als diferents interessos, capacitats i ritmes d'aprenentatge. Dins d'aquest gran ventall que és la Diversitat, es te en compte persones que, per les raons que siguin (capacitat intel·lectual, cultura, llengua, problemàtica social..) permanents o transitòries, tenen problemes de comunicació: comprensió i/o expressió.

Si bé és cert que hi ha alumnes amb necessitats educatives especials que degut a un baix nivell intel·lectual els dificulta i impedeix el correcte desenvolupament de certes capacitats, és cert que amb un modelatge és poden treballar i millorar algunes habilitats. Cal una estructuració, organització i adequació del llenguatge per a la màxima comprensió. També és cert que pel correcte desenvolupament del programa i per veure canvis i millores, cal que els alumnes tinguin unes mínimes capacitats comunicatives i socials.

Com a titular d'aula, que he estat durant molts anys, en una escola d'educació especial i degut a l'interès en aquest camp, vaig adaptar uns materials per poder treballar un programa d'activitats referides a aquests temes, per alumnes amb baix nivell intel·lectual i dificultats de comunicació. El treball està basat en la incorporació del sistema de comunicació pictogràfica SPC.

Els símbols SPC és un sistema de comunicació pictogràfica, desenvolupat a EEUU as '80, que utilitza dibuixos senzills per expressar necessitats, estats i objectes per persones que no poden utilitzar el llenguatge oral de forma comprensible. Originàriament van ser utilitzats per persones amb greus dificultats motrius però ja s'ha estès a altres col·lectius, com el d'EE com a eina de suport a la comunicació. Estan traduïts al català pel Departament d'Educació, i el mateix Departament l'ofereix a les escoles d'EE.

Aquesta guia és una compilació d'activitats adaptades a alumnes amb necessitats educatives especials per treballar des del coneixement del propi alumne, passant pel coneixement i acceptació de l'altre per arribar a la Mediació com a eina facilitadora per trobar solucions als conflictes.

Alumnat:

Aquesta guia ha estat pensada originàriament per alumnes corresponents al Cicle Superior i primera etapa de Secundària Obligatoria amb necessitats educatives especials fruit d'unes discapacitats cognitives, edats entre 10 i 14 anys. Es pot fer, però, extensiu a d'altres col·lectius d'alumnes amb dificultats de comunicació (alumnes d'incorporació tardana, alumnes amb fracàs escolar, problemes d'exclusió social...)

El **programa** està estructurat en tres parts:

- Autoconeixement i gestió
- Entesa amb l'altre
- "L'espai", parlar fins entendre's (Mediació)

En les passades Jornades ja es va explicar el primer bloc amb els següents objectius:

- Establir relacions
- Adquirir un millor coneixement d'un mateix i de l'altre/a
- Reconèixer gustos personals i de l'altre/a per facilitar les relacions
- Reconèixer i identificar característiques físiques i qualitats personals
- Enumerar i explicar diferents qualitats personals
- Motivar hàbits de reflexió
- Reconèixer i acceptar les diferències com a element natural
- Acceptar-se un mateix amb totes les qualitats i diferències
- Valorar-se un mateix i a l'altre/a
- Treballar el propi autoconeixement de forma positiva

- Reconèixer i definir emocions i sentiments
- Adquirir un millor coneixement sobre les pròpies emocions
- Localitzar les emocions en el cos.

Els dos blocs que ara presentem ara tenen per objectius:

ENTESA AMB L'ALTRE

- Conèixer diferents maneres de comunicar-se
- Facilitar el clima d'entesa amb l'altre
- Reconèixer el conflicte com a part natural de la vida i font d'aprenentatge
- Reconèixer i acceptar que hi ha diferents maneres de veure les coses
- Reflexionar sobre el conflicte
- Analitzar diferents maneres de resoldre conflictes
- Reflexionar i entendre que la violència no ha de ser la resposta al conflicte.

“L'ESPAI” PARLAR FINS ENTENDRE'S

- Utilitzar tècniques de gestió d'emocions i de millora personal
- Aprendre a controlar els moments de ràbia i còlera
- Prendre consciència de la importància de saber escoltar i saber parlar
- Practicar l'escolta i la parla de manera que faciliti la resolució de conflictes.
- Fomentar l'aprenentatge de comportaments i estratègies que afavoreixin la comunicació
- Utilitzar missatges en primera persona
- Potenciar diferents maneres de resoldre un problema.
- Facilitar i ajudar a trobar una solució en que les dues parts estiguin d'acord.
- Practicar la mediació seguint els passos.

Pel que fa al bloc segon anomenat: *Entesa amb l'altre* hi ha dos apartats:

- Comunicació

En aquesta part s'intenta fer adonar de la importància de la COMUNICACIÓ. És impossible NO comunicar. Una comunicació incorrecte o deficient pot ser motiu de conflictes. La manera de comunicar-se pot ser molt variada i diversa (gestual, oral, pictogrames, escrita) però és el que ens fa *persones* i ens diferencia de la resta dels animals.

- Conflicte

D'altra banda, pel que fa al tema dels conflictes es reflexiona en la idea que existeixen els conflictes i que aquests no són dolents, pot ser-ho la manera de resoldre'ls. Els conflictes poden existir a tot arreu i amb totes les persones. Els conflictes ens han d'ajudar a créixer i millorar.



El bloc “l’Espai” *parlar fins entendre’ns* està dividit en diferents apartats:

- Tranquil·litzar-se, trobar la calma.

Donar eines per tal de retrobar la calma. A l’aula s’ha disposat d’un espai apartat de la resta dels alumnes amb una cadira i el mural per tal d’anar-hi quan es cregui oportú, sovint cal convidar a l’alumne que pot estar massa nerviós a anar-hi però hi ha vegades que la pròpia persona hi va.

- Parlar i escoltar.

Fer adonar de la importància de saber escoltar (i no només amb l’orella, sinó amb els ulls –gest)

ESCOLTAR: no interrompre, mirar als ulls, estar atent

PARLAR: utilitzar les expressions, els gest, donar la informació necessària, no utilitzar els insults.

És important explicar el problema, tal i com cada part l’ha viscut, i a la vegada ajudar que cada part pugui verbalitzar el què ha sentit.

- Pensar maneres de resoldre el problema.

-Fer adonar que hi poden haver diferents maneres de resoldre un problema, que no ens hem de quedar només amb la primera que se’ns acut. Els problemes surten quan no les dues parts els agrada la manera com l’altra vol solucionar, pluja d’idees.

- Triar la idea que agradi a les dues parts.

Cal entrenar els alumnes perquè, un cop han estat capaços de pensar diferents solucions, puguin arribar a triar-ne una que agradi a les dues parts.

- Com parlar fins entendre’ns (Mediació)

Donar a conèixer què és la Mediació. Conscienciar de la importància d’unes normes que cal aplicar. Practicar la tècnica de la mediació seguint un procés adaptat i simplificat.



BIBLIOGRAFIA

- CARPENA, A. (2001) *Educació socioemocional a primària*. Vic, Eumo Editorial
- CARPENA, A ; AGUILERA, I. *Una experiència en habilitats socials*. Barcelona Rosa Sensat.
- BOQUÉ, MC. (2002) *Guia de mediació escolar*. Barcelona Rosa Sensat
- PORRO B. (1999) *La resoluciójn de conflictos en el aula*. Argentina Paidós Educador.
- CORNELIUS, H. FAIRE, S.(1989) *Tu ganas yo gano*. Madrid Gaia Ediciones
- ACORDS.(2000) *Curso de mediación escolar*. Solomediación
- ROZENBLUM, S. (2004) *Seminari de Capacitació: Resolució Alternativa de Conflictes*.
- ROZENBLUM, S. *Mediación en la escuela. Resolución de conflictos en el ámbito adolescente*. Madrid Larouse.
- OLOT (2003) *Materiales para trabajar la mediación en los centros educativos*.
- GÜELL, M. MUÑOZ,J (1998) *Desconeix-te tu mateix. Programa d'alfabetització emocional*. Barcelona: Servei de Gestió de Programes.
- GIRARD, K; KOCH, S.(1997) *Resolución de conflictos en las escuelas. Manual para educadores*. Barcelona Ed Ediciones Granica.
- JUDSON,S (2000) *Aprendiendo a resolver conflictos. Manual de Educación para la Paz y la Noviolencia* . Madrid Ed Los libros de la Catarata.